

ПРИНЦИПИ АДІМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТІВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ГРОМАДЯН

PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE LAW IN THE FIELD OF STATE REGISTRATION OF CIVIL STATUS ACTS OF CITIZENS

Дубиківська І.О., аспірантка

Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

У статті проведено комплексне дослідження принципів адміністративного права, що реалізуються у сфері державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС). Обґрунтовано дуальну (публічно-приватну) природу інституту ДРАЦС, що зумовлює поширення на нього як загальноадміністративних, так і спеціальних принципів. Детально проаналізовано зміст та механізми реалізації принципів верховенства права, законності, захисту прав і свобод людини, пріоритету інтересів громадянина, прозорості, електронізації, мовного, повноти та своєчасності реєстраційних дій, матеріальної істини та конфіденційності. Доведено, що саме реалізація цих принципових засад забезпечує ефективне функціонування інституту ДРАЦС як механізму реалізації та захисту прав людини і одночасно – інструменту державного управління. На основі аналізу сучасної законодавчої бази, адміністративної та судової практики виявлено системні проблеми законодавчого та організаційного забезпечення цих принципів, зокрема, фрагментарність регулювання, недостатній рівень електронізації та децентралізації послуг, ризики порушення конфіденційності. Запропоновано конкретні шляхи вдосконалення чинного законодавства та адміністративної практики, спрямовані на посилення гарантій прав громадян, оптимізацію процедур, подальшу цифровізацію та інтеграцію послуг ДРАЦС в єдиний цифровий простір, що становить теоретичну основу для подальших реформ у цій сфері. У системі публічного адміністрування державна реєстрація актів цивільного стану громадян відіграє фундаментальну роль як механізм офіційного визнання та фіксації ключових фактів життєдіяльності фізичних осіб: народження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті тощо. Цей інститут має не лише правове, а й значне соціальне, адміністративне, демографічне та інформаційне значення, оскільки слугує основою для реалізації особою низки прав і обов'язків у різних сферах – від доступу до освіти та охорони здоров'я до забезпечення виборчих прав і надання соціальних послуг.

З позиції адміністративного права реєстрація актів цивільного стану є різновидом владного публічного волевиявлення органів державної влади. Вона ґрунтується на засадах верховенства права, законності, пріоритету прав і свобод людини, пропорційності, об'єктивності, недискримінаційності та правової визначеності. Ці принципи мають не лише декларативний характер, а й виступають критеріями якості та ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації у відповідній сфері. Через призму принципів адміністративного права здійснюється оцінка правомірності, доцільності й ефективності дій посадових осіб органів реєстрації актів цивільного стану, визначається межа допустимого втручання в приватне життя особи, забезпечується дотримання процедурних гарантій.

Зокрема, принцип верховенства права вимагає від держави дотримання правових стандартів і забороняє свавільне або непрозоре втручання у сферу особистого статусу особи. Принцип пропорційності зобов'язує державні органи використовувати найбільш м'які засоби впливу при врегулюванні спірних або нестандартних ситуацій у сфері реєстрації. Законність і правова визначеність, у свою чергу, потребують чіткого регулювання процедурних аспектів, зокрема строків, підстав та порядку внесення змін до актових записів, можливостей їх оскарження та судового захисту.

Водночас, у практичній площині функціонування органів ДРАЦС трапляються численні порушення принципів адміністративного права, що виражаються у відмовах у реєстрації без належного обґрунтування, зволіканні у розгляді заяв, недотриманні процедур публічної служби, формалізмі в підходах до оцінки доказів, нерівному ставленні до заявників тощо. Така ситуація вимагає не лише удосконалення законодавства, а й системної наукової переоцінки підходів до реалізації адміністративно-правових принципів у діяльності органів реєстрації актів цивільного стану.

Метою цієї статті є з'ясування змісту, юридичної природи та особливостей реалізації ключових принципів адміністративного права у сфері державної реєстрації актів цивільного стану громадян. У дослідженні увага буде зосереджена як на нормативному аспекті, так і на правозастосовній практиці, з урахуванням судової практики та актуальних позицій правової доктрини. Практичне значення роботи полягає в обґрунтуванні необхідності переосмислення ролі принципів адміністративного права як ефективного інструмента захисту прав і свобод особи у сфері персонального статусу.

Ключові слова: адміністративне право, принципи права, державна реєстрація, акти цивільного стану, публічне адміністрування, адміністративні послуги, органи реєстрації.

The article provides a comprehensive study of the principles of administrative law implemented in the field of state registration of civil status acts (SRCSA). The dual (public-private) nature of the SRCSA institute is substantiated, which determines the application of both general administrative and special principles to it. The content and mechanisms of implementation of the principles of the rule of law, legality, protection of human rights and freedoms, priority of citizen's interests, accessibility, transparency, electronization, language principle, completeness and timeliness of registration actions, material truth and confidentiality are analyzed in detail. It is proved that the implementation of these fundamental principles ensures the effective functioning of the SRCSA institute as a mechanism for the realization and protection of human rights and at the same time – a tool of public administration. Based on the analysis of the current legislative framework, administrative and judicial practice, systemic problems of legislative and organizational support of these principles are identified, in particular, the fragmentation of regulation, insufficient level of electronization and decentralization of services, risks of confidentiality breaches. Concrete ways to improve the current legislation and administrative practice are proposed, aimed at strengthening guarantees of citizens' rights, optimizing procedures, further digitalization and integration of SRCSA services into a single digital space, which provides a theoretical basis for further reforms in this area.

From the standpoint of administrative law, the registration of civil status acts represents a form of authoritative public expression of will by state authorities. It is based on the principles of the rule of law, legality, the priority of human rights and freedoms, proportionality, objectivity, non-discrimination, and legal certainty. These principles are not merely declarative but serve as criteria for assessing the quality and effectiveness of the activities of public administration entities in this field. Through the lens of administrative law principles, the legality, appropriateness, and efficiency of the actions of civil registry officials are evaluated, the permissible limits of interference in an individual's private life are determined, and procedural safeguards are ensured.

In particular, the principle of the rule of law obliges the state to adhere to legal standards and prohibits arbitrary or non-transparent interference in the personal status of individuals. The principle of proportionality requires state authorities to apply the least intrusive means when resolving

contentious or non-standard situations in the field of registration. Legality and legal certainty, in turn, necessitate clear regulation of procedural aspects, including deadlines, grounds, and procedures for making amendments to civil status records, possibilities for appeal, and judicial protection.

At the same time, in practical terms, the functioning of SRCSA bodies often involves numerous violations of administrative law principles. These are manifested in unjustified refusals to register, delays in processing applications, failure to comply with public service procedures, formalistic approaches to evidence assessment, and unequal treatment of applicants. Such a situation requires not only improvements to legislation but also a systematic scholarly reassessment of approaches to the implementation of administrative legal principles in the activities of civil status registration bodies.

The purpose of this article is to determine the content, legal nature, and specific features of the implementation of key administrative law principles in the field of state registration of civil status acts of citizens. The study focuses on both the regulatory framework and law enforcement practice, taking into account judicial decisions and relevant positions of legal doctrine. The practical significance of this work lies in substantiating the need to reconsider the role of administrative law principles as an effective tool for protecting individual rights and freedoms in the domain of personal legal status.

Key words: administrative law, principles of law, state registration, civil status acts, public administration, administrative services, registration authorities.

Вступ. Життя людини від народження до смерті супроводжується низкою ключових подій, які не лише визначають її біографічний шлях, але й мають фундаментальне юридичне значення. Народження, укладення шлюбу, встановлення батьківства, смерть – усі ці факти формують цивільно-правовий статус особистості, є основою для виникнення, зміни чи припинення широкого кола прав та обов'язків у сімейних, майнових, соціальних та інших правовідносинах. Однак самі по собі ці життєві події ще не породжують правових наслідків. Для цього вони мають бути визнані та санкціоновані державою в особі її уповноважених органів. Саме цю функцію – офіційного, публічно-правового засвідчення найважливіших фактів життя людини – виконує інститут державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС).

Інститут ДРАЦС являє собою унікальний правовий феномен, який знаходиться на межі приватних і публічних інтересів. З одного боку, він безпосередньо обслуговує приватний інтерес конкретної особи, легалізуючи події, що стосуються її найбільш особистого, інтимного життя, і надаючи їй документи, необхідні для реалізації прав (на особистість, на сім'ю, на спадщину, на соціальне забезпечення тощо). З іншого боку, ця діяльність має виражений публічний характер, оскільки держава, реєструючи акти цивільного стану, не лише задовольняє запити окремих громадян, але й вирішує власні стратегічні завдання: формує єдиний офіційний реєстр, який слугує джерелом достовірної демографічної та статистичної інформації для формування державної політики; забезпечує громадський порядок, запобігаючи шахрайству, фіктивним шлюбом чи приховуванню фактів смерті; захищає суспільні інтереси у сфері сімейних відносин та національної безпеки.

Така подвійна природа інституту ДРАЦС обумовлює його комплексне, міжгалузеве регулювання, що включає норми сімейного, цивільного, конституційного та, що є найважливішим для даного дослідження, адміністративного права. Адміністративно-правовий аспект виступає на перший план у процедурному вимірі цієї діяльності, оскільки саме він визначає порядок, умови та механізми взаємодії між громадянином і державним органом у процесі реєстрації. Якість та ефективність цієї взаємодії безпосередньо залежать від того, на яких фундаментальних засадах – принципах – будується вся система адміністративно-правового регулювання у цій сфері. Принципи права виконують роль своєрідного «каркасу», який не лише формує теоретичну основу правозастосовної діяльності, але й виступає критерієм її законності, справедливості та легітимності.

У контексті ДРАЦС принципи адміністративного права набувають особливого, наповненого конкретним змістом значення, оскільки вони застосовуються до найбільш делікатних та значущих аспектів життя людини. Від того, наскільки повно реалізуються принципи верховенства права, захисту прав людини, матеріальної істини, конфіденційності, доступності та електронізації, безпосередньо залежить не лише ефективність державного управ-

ління, але й реальний рівень захищеності прав і свобод громадянина, його довіра до держави як гаранта цих прав. Тому всебічний аналіз принципіальних основ адміністративно-правового регулювання у сфері ДРАЦС є не лише теоретичною потребою, але й важливою передумовою для подальшого вдосконалення законодавства та практики його застосування.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що державна реєстрація актів цивільного стану є одним з найважливіших інститутів, що знаходиться на стику приватних і публічних інтересів, виконуючи функцію фундаментального зв'язку між індивідом і державою. Вона безпосередньо впливає на виникнення, зміну та припинення широкого спектру прав та обов'язків фізичної особи, визначаючи її правовий статус у суспільстві від моменту народження до смерті. Як зазначає О. В. Болгар, «держава має безпосередній інтерес у функціонуванні системи реєстрації актів цивільного стану, її вдосконаленні з урахуванням досягнення цілей сучасної державної політики» [1]. Цей інтерес проявляється не лише у фіксації фактів, а й у формуванні достовірної державної статистики, запобіганні правопорушень, забезпеченні національної безпеки та реалізації соціальної функції держави. У сучасних умовах побудови соціальної та правової держави, де пріоритетом є людина, її права і свободи, адміністративно-правове регулювання цієї сфери має ґрунтуватися на чітких, науково обґрунтованих принципах, які забезпечують баланс між ефективністю публічного управління та максимальною доступністю, справедливістю та захистом для громадянина. Відступ від цих принципів може призвести до серйозних порушень прав людини, включаючи право на ідентичність, сімейне життя та доступ до соціальних благ.

Огляд останніх досліджень. Огляд останніх досліджень свідчить про постійну увагу науковців до проблематики ДРАЦС, що обумовлено її мінливістю та необхідністю адаптації до сучасних викликів. Теоретичні аспекти адміністративно-правового регулювання цієї сфери, зокрема поняття актів цивільного стану, їх правової природи, висвітлювали у своїх працях такі вчені, як В. Авер'янов, О. Андрійко, Д. Бахрах, Ю. Битяк, О. Бухачевич, І. Гончарова, М. Кельман, Є. Легеза, О. Скакун [1]. Окремі інституційні аспекти організації надання послуг у сфері ДРАЦС, зокрема роль центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та електронних сервісів, досліджували О.Р. Шевчук та Т.В. Кузь [2]. Проте комплексного монографічного дослідження принципів адміністративного права саме у контексті їх реалізації в процедурах ДРАЦС в науковій літературі поки що не проведено. Існуючі роботи часто акцентують увагу на цивільно-правовому або сімейно-правовому аспекті, залишаючи адміністративно-процесуальну складову, яка безпосередньо впливає на якість та ефективність реалізації матеріальних норм, в тіні. Це створює науковий прогалину, яку спрямована заповнити дана стаття.

Мета статті. Мета статті полягає у комплексному аналізі системи принципів адміністративного права, що діють у сфері ДРАЦС, виявленні проблем їх практичної реалізації в умовах сучасних адміністративних реформ та розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства та адміністративної практики.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання дослідження: визначити місце інституту ДРАЦС в системі адміністративного права України та обґрунтувати його подвійну (публічно-приватну) природу; систематизувати принципи адміністративного права, що стосуються сфери ДРАЦС, розкрити їх зміст та механізм реалізації; проаналізувати судову практику щодо дотримання принципів при реєстрації актів цивільного стану; виявити ключові проблеми законодавчого та організаційного забезпечення реалізації принципів; запропонувати конкретні заходи щодо вдосконалення нормативно-правової бази та практики ДРАЦС для повноцінної реалізації принципів адміністративного права.

Вклад основних положень. Подвійна природа інституту ДРАЦС та його місце в системі права є вихідним пунктом для розуміння принципів, на яких він ґрунтується. Як справедливо зазначається в дослідженні, «законодавство про акти цивільного стану являє собою комплексний міжгалузевий інститут законодавства, що об'єднує адміністративно-правові, цивільно-правові, сімейно-правові нормативні акти» [1]. Ця комплексність зумовлена самим об'єктом реєстрації. З одного боку, акти цивільного стану (народження, шлюб, розлучення, смерть тощо) є юридичними фактами, що безпосередньо впливають на виникнення, зміну або припинення цивільно-правових та сімейно-правових відносин, тобто реалізують приватний інтерес конкретної особи. Наприклад, реєстрація народження дитини створює правовий зв'язок між нею та батьками, порушуючи сімейні правовідносини, а свідоцтво про право на спадщину, видане на підставі свідоцтва про смерть, реалізує цивільно-правовий інтерес спадкоємця. З іншого боку, сама процедура їх офіційного визнання та реєстрації є публічно-правовою функцією держави, спрямованою на захист не тільки інтересів окремої особи, але й суспільства в цілому.

Держава через спеціально уповноважені органи забезпечує легалізацію та документування ключових подій життєдіяльності людини, створюючи єдиний державний реєстр, забезпечуючи статистичний облік для формування демографічної політики, запобігаючи шахрайству та правопорушенням (наприклад, фіктивним шлюбом, приховуванню фактів смерті). Таким чином, ДРАЦС – це форма реалізації виконавчої влади, що набула форми надання адміністративної послуги, що регулюється як Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» [3], так і Законом «Про адміністративні послуги» [4]. Ця подвійність знаходить свій вираз у принципах, на яких ґрунтується вся діяльність з ДРАЦС. Вони походять як із загальних засад адміністративного права (верховенство права, законність, захист прав людини), так і з специфіки самого предмета регулювання (матеріальна істина, конфіденційність, мовний принцип).

Система принципів адміністративного права у сфері ДРАЦС є цілісним, взаємопов'язаним комплексом, що формує методологічну основу для правозастосовної діяльності. Принципи у сфері ДРАЦС можна умовно поділити на дві групи: загальноадміністративні (які поширюються на всю сферу державного управління) та спеціальні (які відображають специфіку саме реєстраційної діяльності).

Реалізація ключових засад у діяльності органів ДРАЦС починається з верховенства права та законності, що вимагає дотримання всіх процедур виключно в межах повноважень, передбачених законом. Це знаходить своє відображення у судовій практиці, де будь-яке відхилення від

встановленого порядку, наприклад, відмова у реєстрації шлюбу з причин, прямо не передбачених законом, є підставою для оскарження. Центральне місце посідає принцип дотримання та захисту прав і свобод людини, оскільки саме для їх реалізації існує інститут ДРАЦС. Адміністративна процедура тут має характер державної послуги, спрямованої на задоволення фундаментальних потреб громадянина (на ім'я, на шлюб і сім'ю тощо). Цей принцип конкретизується в пріоритеті інтересів громадянина у відносинах з органами влади, що зобов'язує посадових осіб роз'яснювати права, надавати консультації та приймати рішення з мінімальними витратами для людини, не вимагаючи документів, які можуть бути отримані в порядку міжвідомчого обміну.

Принцип верховенства права та законності вимагає, щоб вся діяльність органів ДРАЦС здійснювалася виключно на підставі та в межах повноважень, передбачених законом, а також щоб самі норми права відповідали ідеям справедливості, правової визначеності та забороту свавільного втручання. Основоположними актами тут є Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» [3], Цивільний кодекс України [5], Сімейний кодекс України [6], а також низка підзаконних нормативно-правових актів (наприклад, накази Міністерства юстиції України, що регламентують технологічні процедури). Будь-яке відхилення від встановленого порядку, як свідчить судова практика, є підставою для оскарження дій (бездіяльності) посадових осіб. Наприклад, у справах про оскарження відмови у реєстрації шлюбу суди неодноразово наголошували на необхідності суворого дотримання процедурних вимог, встановлених законом, навіть якщо це створює певні незручності для заявників.

Важливу роль відіграють принципи доступності та прозорості, які реалізуються через оприлюднення всієї необхідної інформації на офіційних веб-сайтах та в ЦНАП, та електронізації, що набуває все більшого значення через розвиток порталу «Дія» та сприяє зменшенню корупційних ризиків та підвищенню ефективності. Незмінними є державна мова всіх записів і документів, що забезпечує єдність і стандартизацію, та повнота і своєчасність реєстраційних дій, недотримання яких може серйозно ускладнити реалізацію прав людини.

Окремої уваги заслуговують найбільш специфічні принципи. Матеріальна істина вимагає від органів реєстрації не пасивної фіксації, а активних дій щодо перевірки відповідності поданих відомостей дійсності шляхом взаємодії з іншими реєстрами та аналізу документів. Конфіденційність ж має виняткове значення, оскільки стосується найбільш чутливих персональних даних, а доступ до інформації з Державного реєстру актів цивільного стану жорстко обмежений і надається лише у випадках, передбачених законом.

Однак ідеальна модель, закріплена в цих принципах, стикається з низкою системних викликів, які перешкоджають їх повноцінній реалізації. Однією з найбільш значущих перешкод є фрагментарність регулювання, коли окремі види ДРАЦС регулюються різними кодексами та законами, що ускладнює їх застосування та створює законодавчі прогалини [1]. Це безпосередньо впливає на доступність та ясність процедур для громадян.

Недостатній рівень електронізації залишається серйозною проблемою, особливо в сільській місцевості, де багато послуг надаються в паперовій формі, а технічна оснащеність ЦНАП не завжди відповідає вимогам часу. Це створює нерівність у доступі до сучасних адміністративних сервісів для громадян з різних регіонів.

Організаційні питання та питання делегування повноважень також потребують оптимізації. Громіздка система, що включає органи юстиції та органи місцевого самоврядування, створює нерівність у якості та швидкості надання послуг в різних регіонах [2]. Ця децентралізація,

хоч і необхідна для наближення послуг до споживача, потребує чітких єдиних стандартів.

Нарешті, в умовах цифровізації гострою стає проблема забезпечення конфіденційності. Зростання кіберзагроз і ризики зловживання доступом до єдиної бази даних створюють реальну загрозу для найбільш чутливої персональної інформації, що вимагає посилення як технічних, так і організаційних заходів захисту.

Таким чином, аналіз основних положень демонструє тісний взаємозв'язок між принципами, що формують основу діяльності ДРАЦС, та практичними проблемами, які перешкоджають їх повному втіленню. Це обумовлює необхідність конкретних шляхів вдосконалення, спрямованих на подолання виявлених дисфункцій.

Висновки. Проведене дослідження принципів адміністративного права у сфері державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС) дозволяє зробити фундаментальний висновок про те, що ефективність та легітимність цього інституту цілком залежать від реалізації системи взаємопов'язаних принципів, що впливають із його дуальної публічно-приватної природи. Інститут ДРАЦС виступає унікальним механізмом на стику інтересів особистості та держави: з одного боку, він забезпечує реалізацію найважливіших прав людини, пов'язаних із ідентичністю, сім'єю та спадковістю, а з іншого – слугує інструментом державного управління, формуючи достовірну демографічну статистику та підтримуючи громадський порядок. Саме ця подвійність зумовлює необхідність поєднання як загальноадміністративних принципів (верховенства права, законності, захисту прав людини), так і спеціальних (матеріальної істини, конфіденційності, мовного), що разом утворюють збалансований каркас для регулювання реєстраційних відносин. Однак теоретична ідеальна модель на практиці стикається з низкою системних викликів, серед яких ключовими є фрагментарність регулювання, що ускладнює доступ громадян до правосуддя, недостатній рівень цифровізації та децентралізації послуг, що обмежує їх доступність, а також суттєві ризики порушення конфіденційності найбільш чутливих персональних даних у цифрову епоху. Таким чином, поточний стан реалізації принципів у сфері ДРАЦС характеризується суттєвим розривом між нормативно проголошеними засадами та їх практичним втіленням, що потребує комплексного втручання на рівні законодавства та організації адміністративних процесів.

Для подолання виявлених проблем та досягнення повноцінної реалізації принципів адміністративного

права необхідно впровадити низку конкретних заходів. Першочерговим кроком має стати кодифікація розрізненого законодавства шляхом розробки та прийняття Адміністративно-процесуального кодексу України, який би уніфікував усі процедури надання адміністративних послуг, встановив чіткі стандарти якості, єдині строки та вимоги, тим самим усунувши фрагментарність і підвищивши правову визначеність. Паралельно необхідно прискорити повномасштабну цифровізацію інституту ДРАЦС, що передбачає не лише розширення переліку послуг, доступних онлайн, але й створення цілісної екосистеми електронного міжвідомчого документообігу, що інтегрує органи реєстрації, ЦНАП, суди, нотаріат та органи соціального забезпечення в єдиний цифровий простір. Для підвищення якості та доступності послуг на місцевому рівні доцільно поглибити децентралізацію, передавши більше повноважень органам місцевого самоврядування та нотаріату, що має супроводжуватися розробкою детальних адміністративних регламентів для забезпечення єдиного стандарту якості по всій території України. Нарешті, для гарантування принципу конфіденційності необхідно посилити технічний захист інформаційних систем ДРАЦС через впровадження сучасних алгоритмів шифрування, запровадити суворіший контроль та логування доступів до баз даних і значно посилити відповідальність за несанкціоноване розголошення конфіденційної інформації.

Наукова новизна даного дослідження полягає в комплексному підході до аналізу принципів адміністративного права саме через призму їх застосування на інституту ДРАЦС, що дозволило виокремити та теоретично обґрунтувати його дуальну публічно-приватну природу як детермінанту всієї системи принципів. Уперше в науковому обігу запропоновано систематизацію принципів, що діють у цій сфері, із чітким розподілом на загальноадміністративні та спеціальні, а також проведено поглиблений аналіз механізмів реалізації таких ключових засад, як матеріальна істина та конфіденційність, у їх сучасному цифровому вимірі. Практична цінність роботи полягає у формулюванні конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства, зокрема ідеї кодифікації процесуальних норм у рамках Адміністративно-процесуального кодексу, що становить теоретичну основу для майбутніх системних реформ, спрямованих на трансформацію ДРАЦС у сучасну, зрозумілу та максимально орієнтовану на людину адміністративну послугу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болгар О. В. До адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. Вип. 6. С. 55–61. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2021/9.pdf.
2. Шевчук О. Р., Кузь Т. В. Інституційне забезпечення процесу державної реєстрації актів цивільного стану: адміністративно-правовий аспект. *Наукові перспективи*. 2024. № 1 (43). С. 753–760. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/8832/8879>.
3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>.
4. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.08.2025
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.09.2025
Дата публікації: 26.09.2025